

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

JÓZSA MÁTÉ JÓZSEF

MOSONMAGYARÓVÁR

2006

**NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM
MEZŐGAZDASÁG- ÉS ÉLELMISZERTUDOMÁNYI KAR
MOSONMAGYARÓVÁR
ÜZEMGAZDASÁGI INTÉZET**

*Az állati termék előállítás biológiai, technológiai, ökológiai, takarmányozási
és ökonómiai kérdései
doktori iskola*

Doktori Iskola vezető:
Prof. Dr. Schmidt János DSc.

**Az állati termék előállítás, feldolgozás és forgalmazás ökonómiai kérdései
program**

Programvezető:
Prof. Dr. Tenk Antal CSc.

Témavezető:
Prof. Dr. Salamon Lajos CSc.

**KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK SERTÉSHÚS TERMELÉSÉNEK
ÉRTÉKELÉSE A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN**

Írta:

Józsa Máté József

Mosonmagyaróvár
2006

1. A KUTATÁS TERÜLETEI

Értekezésem alapjául szolgáló kutatómunkám célja a Nyugat-Dunántúli régió sertésállományának, a sertéstartás feltételeinek bemutatása a főbb sertéssűrűségi és ökonómiai mutatók segítségével, valamint a sertéstartás üzemi jellemzőinek, jövedelmezőségének, az arra ható tényezőknek a bemutatása számítógépes szimuláción keresztül. Vizsgálataim során először a világpiaci tendenciákat, majd az Európai Unió sertéságazatának meghatározó jellemzőit elemeztem. A magyarországi viszonyok bemutatása során részletesen tárgyaltam a rendszerváltás után bekövetkező gazdasági- politikai változások hatásait, az ország sertésállományának, sertéshús termelésének változásait, a feldolgozóüzemek helyzetét, a sertéshús fogyasztás tendenciáit, a külkereskedelemben rejlő lehetőségeket és veszélyeket, a vágóállatok minőségét, valamint az értékesítési- és takarmány árak alakulását.

A Nyugat-Dunántúli régióban végzett vizsgálataim előterében az optimális üzemi méret kialakításának lehetősége állt. Kiemelt figyelmet fordítottam a birtokkoncentráció, valamint a sertésállomány üzemi méretek szerinti megoszlásának vizsgálatára. Emellett megvizsgáltam a régió agroökológiai potenciálját alakító tényezőket, illetve a feldolgozó kapacitás nagyságát, megoszlását. Kutatásaim során olyan előnyöket igyekeztem találni, melyeket kihasználva a régióban a sertéstartás feltételei javíthatók.

A sertéstartás jövedelmezőségének, a természetes mutatók hatásának vizsgálatát az általam készített számítógépes modell és elemző program

segítségével végeztem el egy Győr-Moson-Sopron és egy Zala megyei sertéstelepen, 2002, 2003 és 2004 évek viszonylatában.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

Az ökonómiai elemzések során a következő tényezőket vizsgáltam:

- *az Európai Unió vágósertés- szabályozásának megfigyelését, a tapasztalatok adaptálási lehetőségeit hazánkban,*
- *az ágazat gazdasági környezetének alakulását, piaci kilátásait, értékesítési lehetőségeit,*
- *a sertéstartás gazdasági-üzemi feltételeit jellemző legfontosabb mutatószámok alakulását a Nyugat-Dunántúli régióban, összehasonlítva az országos adatokkal,*
- *a vágósertés- előállítás, valamint feldolgozás árbevétel, költség és jövedelem összetevőit, ezek alakulását,*
- *a sertéstartást jellemző természetes mutatók alakulását,*
- *egy, a gyakorlatban is alkalmazható számítógépes gazdasági elemző programot és szimulációs modellt fejlesztettem ki, melynek segítségével az egyes természetes mutatók megváltozásának ökonómiai hatásait megbecsülhetjük.*

Disszertációm alapját képező tudományos kutatómunkámat a Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar Mosonmagyaróvár Üzemtani Tanszékén, valamint az általam vizsgált nyugat-dunántúli mezőgazdasági szövetkezeteknél, vállalatoknál, vállalkozásoknál végeztem. Az általam választott témának megfelelően az adatokat a kis- és középvállalkozások köréből gyűjtöttem. (0-40 EUME)

A kitűzött feladatok megoldásához az **adatgyűjtés** két alapvető formáját alkalmaztam. Az önálló adatgyűjtésen alakuló *primer* kutatást, valamint a már meglévő szöveges információk, illetve a számszerű, objektív adatok új szempontok szerinti csoportosításán alapuló *szekundert*.

A vágósertés termelő vállalatok gazdasági elemzéseikhez szükséges **regionális adatokat** a Győr-Moson-Sopron Megyei FVM hivatal, a KSH gazdaságszerkezeti összeírása, a Vágóállat és Hús Termék Tanács, a Hússzövetség, és az AKI teszüzemi rendszere szolgáltatta, **vállalati (üzemi) szinten** számos mezőgazdasági szövetkezet, gazdasági társaság, illetve mezőgazdasági kisvállalkozó (őstermelő) biztosította. A **vizsgálatok adatszűrését** a vállalatok könyveiből, éves beszámolóiból, statisztikai jelentéseiből, üzleti terveiből, illetve a belső használatra készített kimutatásaiból, elemzéseiből, valamint a kisvállalkozások feljegyzéseiből, nyilvántartásaiból biztosítottam.

Kutatásaim során vizsgáltam a hústermelés nyereségét alakító tényezők közötti összefüggéseket, kapcsolatokat. Feltérképeztem az árbevétel nagyságát meghatározó értékesítési testtömeg, értékesítési átlagár (élőtömeg, minőség, stb.) adatait. Továbbá figyelemmel kísértem a termelési költséget befolyásoló vágó alapanyag, valamint ráhizlalt tömeg (életfenntartó, hústermelő) költségének alakulását. Vizsgálataim közben nyomon követtem a témával kapcsolatban folyamatosan megjelenő hazai és külföldi publikációkat, gazdasági számítási modelleket, amelyeket disszertációmban felhasználtam. Az adatok feldolgozását Microsoft Excel 2003 Professional for Windows XP táblázatkezelő programra írt saját számítógépes pénzügyi nyilvántartó és elemző program segítségével készítettem.

Saját vizsgálataim során a telepi, üzemi adatok primer és szekunder információinak begyűjtése után megpróbáltam modellezni a régióban fellelhető sertéstelepek üzemi körülményeit. Célom az volt, hogy egy kiválasztott mintatelep átlagos adatait rögzítve ún. **spread-sheet analízist** végezzek el, megváltoztatva egy-egy mutató értékét, vizsgáljam annak hatását a telep jövedelmezőségi viszonyaira. Ennek során olyan **elemző programot** készítettem el, amely tartalmazza a legfontosabb összefüggéseket, jól modellezi a sertéstartás gyakorlatát és automatikusan számítja az alapvető természetes és ökonómiai mutatókat. Működését a gyakorlatban több telepen is kipróbáltuk. Dolgozatomban a Dunakiliti Agrár Rt., és Peszlen Tibor zalaszentlászlói sertéstelepeinek adataival mutattam be, mivel a 300 és a 77 kocás telep fontosabb mutatószámaiban jól reprezentálja a Nyugat-Dunántúli régió közép- és kisgazdaságainak átlagos telepi viszonyait, mind a reprodukciós mutatók, mind a technológia illetve az ökonómiai mutatók területén is. A telepek szakemberei szerint a program jól bevált, a gyakorlatban komoly segítséget nyújthat a fontosabb ökonómiai döntések megalapozásához.

3. EREDMÉNYEK

3.1. A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ JELLEMZÉSE

A magyar mezőgazdaság, így a sertéságazat egyik legnagyobb problémája az optimális üzemi méret alatti gazdaságok túlsúlya. A Nyugat-Dunántúli régió vizsgálata során ezért elsősorban a birtokkoncentráció alakulását, és a sertésállomány üzemi méret szerinti megoszlását vizsgáltam, valamint különböző sertéssűrűségi mutatók segítségével hasonlítottam össze a régió, illetve a megyék adatait az országos értékekkel. Vizsgálataim során a következő eredményekre jutottam:

A régióra jellemző birtokméretek kis mértékben meghaladják az országos átlagot. A megfigyelt gazdaságok szántóterületük jelentős részén gabonaféléket termesztnek. Az általam vizsgált kategóriák között jelentős átrendeződéseket tapasztaltam: a gazdaságok száma és a gazdasági szervezetek birtokmérete csökken, az egyéni gazdálkodók átlagos földterülete növekszik. A veszteséges állattartók közül sokan felhagytak tevékenységükkel, földterületeiket is eladták, illetve bérbe adták, amelyek így első sorban a növénytermesztő gazdaságok használatába kerültek. Ezek a változások a talpon maradt gazdaságok területeit növelik, közelítve ezzel az optimális, hatékony gazdálkodást lehetővé tevő üzemmérethez. A folyamat hátránya, hogy a növénytermesztő gazdaságok az újonnan megszerzett területeken is elsősorban gabonát termesztnek, amelyet a csökkenő állatlétszám miatt egyre nagyobb arányban a túltermelési gondokkal küszködő gabonapiacon kénytelenek értékesíteni. A régió mezőgazdasági területének méret szerinti megoszlása egyébként teljesen hasonló az országoshoz, minimális eltérésekkel. Ha a megyék szintjén vizsgáljuk a

birtokszerkezetet, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy Győr-Moson-Sopron megyében az országos átlagnál nagyobb, Vas megyében ahhoz hasonló, míg Zala megyében az országos átlagnál elaprózottabb birtokszerkezet a jellemző.

A régió éghajlati elemeit vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy ebből a szempontból a régióknak egyenlőre semmilyen előnye nincs az ország többi részével szemben. A globális felmelegedés, a növekvő ariditási indexek hatására azonban néhány évtizeden belül előnnyé válhat a kevesebb napsütéses óra, illetve az a tény, hogy a régió az ország legcsapadékosabb területe.

A feldolgozó kapacitás vizsgálata során arra a következtetésre jutottam, hogy a Nyugat-Magyarországi régióban a kisüzemek elszaporodása, a vágókapacitás folyamatos csökkenése jellemző, míg az ország más régióiban jelentős kapacitásnövekedést tapasztaltam. Mivel a húsfeldolgozás egyik legnagyobb problémája Hazánkban éppen a hatalmas többletkapacitás, amely az állandó költségeket magas szinten tartja, ezért a régióban tapasztalható kapacitáscsökkenést nem lehet feltétlenül kedvezőtlen jelenségként megítélni. A vágókapacitással rendelkező kisüzemek súlyának növekedése azonban ellentétes a kívánatos tendenciával.

A régió gazdasági szervezeteinek 7-8%-ában, egyéni gazdaságainak 42%-ában, állattartó gazdaságainak 84%-ában, vegyes gazdaságainak 88%-ában tartanak sertést. Az átlagos sertésállomány a gazdasági szervezetekben az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb, az anyakoca állományuk is kisebb, mint az országos érték. Az egyéni gazdálkodóknál a helyzet fordított: elsősorban Győr-Moson-Sopron megyében sok gazda tart egy-két kocát,

melynek szaporulatát részben meghizlalja, részben választási malacként értékesíti. Az egyéni gazdálkodók sertésállománya is az országos átlag körül alakult. A régió gazdasági szervezetei a jelentős földterületek és a viszonylag alacsony állománykoncentráció miatt lényegesen kevesebb sertést tartanak hektáronként az országos átlagnál. Az átlagadatok azonban elfedik az állomány összetételének szélsőségeit. A régió sertésállományára jellemző, hogy az állatok kb. 30%-a található a megfelelő üzemmérettel rendelkező telepeken, kb. 10% a közepes méretű gazdaságokban, míg a fennmaradó 60% gazdaságtalan üzemmérettel, esetleg néhány kocával rendelkező gazdaságoknál van. Míg Magyarország sertésállományának 43%-a az 5000 egyednél többet számláló gazdaságoknál található, a régióban ugyanez a mutató csupán 25%, tehát lényegesen kisebb a nagy telepek részaránya.

Győr-Moson-Sopron megyében a legnagyobb a mezőgazdasági terület koncentrációja. A birtokméretek minden kategóriában meghaladják az országos átlagot. Ugyanez a megállapítás igaz a szántóterületekre, a gabona- és takarmánytermő területekre is. Az egy ha mezőgazdasági területre jutó sertésállomány tekintetében ismét Győr-Moson-Sopron megye egyéni gazdálkodói vezetnek a rangsort. A sertéssűrűségi mutató ebben a kategóriában jóval meghaladja az országos adatot. A megye gazdasági szervezetei, habár a régióban a legnagyobb üzemi méretekkel rendelkeznek, az országos átlagléttszámtól messze elmaradnak. A megyére a közepes nagyságú telepek dominanciája, és az egyéni gazdálkodók túlsúlya jellemző.

Vas megyében a mezőgazdasági- és szántóterület átlagos mérete az országos átlaghoz hasonló, a gabonatermő terület aránya azonban mind a régiós, mind az országos átlagnál alacsonyabb. A takarmánytermő területek

nagysága és részaránya is felülmúlja az országos értékeket. A birtokméretekre jellemző, hogy szélsőségesebb az eloszlásuk mint Győr-Moson-Sopron megyében. Kevesebb a közepes méretű terület, vagy 1000 ha feletti, vagy néhány hektáros birtokokkal találkozhatunk. Az átlagos sertésállomány nagysága az országos átlagnál jóval alacsonyabb, megoszlására jellemző, hogy az 50 sertésnél kevesebbet tartó gazdaságokban van az állomány 60%-a. A gabona- illetve takarmánytermő területre vetített sertésállomány a megyében a legalacsonyabb, messze elmarad a régió és országos átlagtól.

Zala megye egy gazdaságra jutó mezőgazdasági- illetve szántóterülete a legkisebb a régióban, de a takarmánytermő területéről is ugyanez mondható el. A szántóterületek több mint 75%-án gabonatermesztés folyik. Az elaprózódott birtokstruktúra mellett szélsőségesen megoszló sertésállományt találunk. A gazdaságok 74%-a 1-2 sertést tart, 21%-a 3 és 9 közötti létszámmal bír, és csak a maradék 5% (650 gazdaság) tart 10 vagy annál több sertést. 34 olyan gazdaság található a megyében, amely 5000-nél több állatot tart. Ilyen gazdaságból összesen 40 van a régióban, tehát majdnem mind Zala megyében található, és náluk van a megye sertésállományának 27%-a.

A földterületek és a sertésállomány tehát szélsőségesen oszlik meg a régióban. Ezek a tényezők alapvetően meghatározzák a sertéstartás feltételrendszerét is, hiszen ma Magyarországon igazán azok a sertéstartók lehetnek versenyképesek, akik megfelelő üzemméret mellett a saját maguk által termelt takarmányra alapozzák a hizlalást, és csak a takarmánykiegészítőket vásárolják meg. A sertéstartás bizonytalan jövedelmezősége miatt elsősorban a vegyes gazdaságok számíthatnak biztosabb jövedelemre a térségben. A régió üzemi férőhelyeinek műszaki

állapota heterogén. Kevés a korszerű, minden követelménynek megfelelő telep. Általában a takarmánytárolás, a takarmánykiosztás korszerűsítése, a telepi infrastruktúra (fűtés, csapadék és szennyvízelvezetés, vízhálózat, stb.) fejlesztése, a trágyakezelés, trágyaelhelyezés megoldása a legsürgetőbb teendő. Az egyéni gazdálkodók sertésférőhelyeinek, a meglévő épületek és a tartástechnológia állapota még kedvezőtlenebb. Az ágazat kiszámíthatatlan, és tartósan alacsony jövedelmezősége azonban kockázatkerülő magatartáshoz, a beruházások elmaradásához, a tenyészállomány leromlásához, végső soron hatékonyságromláshoz vezet, amely tovább növeli a magyar sertésartók versenyhátrányát. Egyre többen kénytelenek felhagyni a termeléssel, a sertésállomány tovább csökken, amely regionális és országos szinten is a gabona- hús vertikum egyensúlyának megbomlását, a sertésimport és a gabonafelesleg növekedését eredményezi.

3.2. AZ ELEMZŐ PROGRAM ALKALMAZÁSA

A számítástechnikai modell és elemző program segítségével végzett vizsgálataim alapján a következőket állapítottam meg: a dunakiliti sertéstelepen a 2002-2004 évi vágósertés-takarmány árarányok és a telep ismert paramétereit mellett a hízóalapanyag előállítása nyereséges, a hizlalási fázis pedig veszteséges volt. Amennyiben a telep csak hízott sertéseket értékesít, minden esetben veszteséges a működése. Fedezeti pont feletti termelés csak akkor lehetséges, ha a hízóalapanyag jelentős részét árusüldőként értékesítik. Az elemző program segítségével végzett vizsgálat során megállapítottam hogy a telepen a hizlalási fázis egy fűtési-szellőztéchnikai beruházás segítségével nyereségessé tehető. A beruházás költségei még kis mértékben (1-2%) romló vágósertés-takarmány árarány mellett is megtérülnének.

A zalaszentlászlói telep működésének szimulációs modellel történő vizsgálata során arra a következtetésre jutottam, hogy a telepen elsősorban a malacelhullás mértékét csökkentő beruházással lehetne olyan eredményt elérni, amely biztosítaná a beruházás megtérülését és a hosszú távú nyereséges működést.

A szimulációs modellel végzett vizsgálataim alapján megállapítható, hogy a modell alkalmas a sertéstelepeken elvégezhető ismert költségű beruházások hatásainak, megtérülésének vizsgálatára, a beruházási alternatívák közötti választás megkönnyítésére, illetve annak megállapítására, hogy az adott telepen hol érdemes beavatkozni a termelési folyamatba, milyen intézkedéstől várhatjuk a legnagyobb nyereséget.

Vizsgálataim, a sertéstelepeken szerzett tapasztalataim alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a maximális jövedelmezőség eléréséhez elengedhetetlen a változó költségek minimalizálása, valamint az egy kocára jutó fajlagos árbevétel növelése. Ez utóbbi egyrészt az egy kocára jutó választott malacok számával, másrészt a selejtezési bevételekkel áll szoros kapcsolatban. Legtöbbször a jövedelmezőség vizsgálata során a kocasejtezés árbevételét figyelmen kívül hagyják, pedig jelentős mértékben befolyásolhatja az ágazat jövedelmezőségét. A szigorú szervezési alapelvek betartásával jelentősebb ráfordítások nélkül növelhető a fialások gyakorisága, az alomnagyság növelése, valamint alacsony szinten tartható a malacelhullás is. A vizsgált telepek szaporulati mutatói jók voltak, annak ellenére, hogy a tenyészkoca- süldőket minden esetben a hízók közül válogatták ki. A malac- és süldő elhullás értékén azonban minden esetben javítani kell.

A hizlalás szakaszában a jövedelmezőség javításának módja az éves szinten értékesített hízók számának, a hizlalási ciklusok számának növelése, az egyes ciklusok lerövidítése, hiszen így termékegységenként az állandó költség jelentős mértékben csökkenthető. A változó költségek döntő hányadát a takarmányköltségek adják, elengedhetetlen tehát a takarmányértékesítés javítása a pazarlás megakadályozásával, illetve az optimális környezet megteremtésével. A vizsgált telepek mindegyikén elavult takarmánykiosztó rendszert találtam, amely az állatok takarmányértékesítését jelentősen lerontotta. Az egyéb változó költségek döntő hányadát az állategészségügyi kiadások teszik ki, ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a higiéniai menedzsmentre, a betegségek megelőzésére. Rossz gyakorlat Magyarországon, hogy a hízókibocsátást általában a kocalétszám emelésével igyekeznek növelni, amely azonban csupán extenzív növekedést jelent, a

hatékonyság legtöbbször még romlik is. A jó megoldást csak a szaporulati és felnevelési mutatók javításától várhatunk. A választott malacok önköltsége szoros kapcsolatban van az egy kocára jutó választott malacok számával, ugyanis önköltségüket első sorban az egy választott malacra jutó kocatakarmány, és a fiaztató egyéb állandó költségei határozzák meg. A hízalás szakaszában annak eredményességét legegyszerűbben az 1 kg élősúly gyarodás önköltsége alapján értékelhetjük, melyet legnagyobb részt a súlygyarodás takarmányozási költségei határoznak meg, amelyek viszont a takarmányértékesítés és a takarmány árak alakulásával állnak összefüggésben. Mivel a takarmányértékesítés a hízalás végső szakaszában egyre rosszabb, így fontos a hízaláskori végtömeg és a beállításkori testtömeg optimális nagyságának meghatározása. A másik jelentős tényező az állománypótlás költsége, melynek fajlagos mértékét a reprodukciós mutatók javításával lehet csökkenteni. Az egy kilogramm vágósertésre jutó állandó költség csökkentése a növekedési erély növelésével, és így az elkészülési idő csökkentésével valósítható meg.

A javasolt változtatások, a malacelhullás, a takarmányértékesítés, az egy kocára jutó végtermék értékeinek javítása a technológiailag elavult, amortizálódott telepeken jelentős költségű beruházásokat igényel. A beruházások költségvonzata minden esetben ismert, a telep jövedelmezőségére gyakorolt hatásuk, az általuk elérhető jövedelemtöbblet azonban rendkívül sokrétű számításokat igényel. Ebben segíthet a sertéstartóknak az általam készített program, melynek használatával ezek a hatások jó közelítéssel megbecsülhetők.

4. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

- A vágósertés előállítás piaci szereplőinek, a sertéstartás feltételrendszerének több dimenziós vizsgálata során megállapítottam, hogy a magyar sertéstartók az EU 15 országainak sertéstartóival szemben versenyhátrányban vannak. Ennek okai a gabonatermelés intenzitásában, illetve támogatásának mértékében, illetve a tartástechnológiában tapasztalható eltérések. A versenyképesség fokozása érdekében a természetes mutatók javítását célzó beruházásokra van szükség, amelyeket az ágazat tőkeszegénysége miatt célzottan kell végrehajtani, az egyes sertéstelepeknél külön-külön vizsgálva a legeredményesebb beavatkozás lehetőségét.
- Fentiek figyelembevételével olyan szimulációs modellt készítettem, amely véleményem szerint alkalmas a beruházási alternatívák közötti választás elősegítésére, a beavatkozási pontok meghatározására, költség és jövedelemkalkulációk elvégzésére.
- A Nyugat-Dunántúli régióban a sertéstartás feltételrendszerének vizsgálata során megállapítottam, hogy a régióknak agroökológiai potenciál tekintetében egyenlőre számottevő előnye nincs. A globális felmelegedés, a szárazság, az időjárási extrémítások fokozódása hatására azonban a régió csapadékos, viszonylag kiegyenlített időjárása néhány évtizeden belül komoly előnyt jelenthet.
- A régió birtokszerkezetének, a sertésállomány üzemi méretek szerinti megoszlásának, sertésállomány koncentrációjának Lorenz-görbék alkalmazásával történő vizsgálata során megállapítottam, hogy a régióban az országos átlagnál is elaprózottabb az üzemstruktúra. Győr-Moson-Sopron megye a vizsgált paraméterek szempontjából az

országosnál jobb feltételekkel rendelkezik. A közepes- és nagy méretű birtokok, illetve az ilyen gazdaságokban található sertések aránya az országosnál jóval magasabb. A régió két másik megyéjében azonban az elaprózódott birtokstruktúra, a néhány sertést tartó gazdaságok túlsúlya jellemző, a középméretű gazdaságok pedig szinte teljesen hiányoznak.

- A szimulációs modell alkalmazásával bebizonyítottam, hogy az általam vizsgált sertéstelepek működése a jelzett pontokon történő beavatkozással nyereségessé tehető, illetve jövedelmezőségük a legkülönbözőbb vágósertés-takarmány arányok mellett is jelentősen növelhető.
- A modell segítségével kimutattam a legfontosabb természetes mutatókat, illetve a vágósertés-takarmány arány megváltozásának a vizsgált telepek jövedelmezőségére gyakorolt hatását.

PUBLIKÁCIÓK

Értekezések

1. Az Arvit Hűtőipari Rt. gazdálkodásának ökonómiai elemzése 1995-1999 évek között
Diplomadolgozat, Mosonmagyaróvár, 1999.
2. Egy élelmiszeripari vállalat gazdálkodásának ökonómiai elemzése
Szakdolgozat, Mosonmagyaróvár, 1999.
3. A sertéságazat versenyképességének vizsgálata Magyarország Európai Unió csatlakozásának tükrében
Szakmérnöki szakdolgozat, Mosonmagyaróvár, 2003.

Magyar nyelven megjelent cikkek

1. Kovács Tamás, Józsa Máté József, Várallyai Erika:
Egy hűtőipari vállalat értékesítési tevékenységének vizsgálata
VII. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, Gyöngyös, 2000.
2. Kovács Tamás, Józsa Máté József
Egy élelmiszer-feldolgozó vállalat gazdálkodásának vizsgálata
VII. Ifjúsági Tudományos Fórum, 2001. Keszthely.
3. Józsa Máté József, Kovács Tamás
A sertéságtartás fontosabb mutatóinak vizsgálata Magyarországon és Győr-Ménfőcsanak megyében
VII. Ifjúsági Tudományos Fórum, 2001. Keszthely.
4. Kovács Tamás, Józsa Máté József:
Egy Győr-Ménfőcsanak-Sopron megyei mintagazdaság gazdasági elemzése
VI. Ifjúsági Tudományos Fórum, 2002. Keszthely.

5. Kovács Tamás, Józsa Máté József:
A Nagyrédei „Szőlőskert” Mezőgazdasági, Élelmiszeripari és Szolgáltató Szövetkezet gazdálkodásának pénzügyi, ökonómiai elemzése 1997-2000 évek között
VIII. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, 2002. Gyöngyös.
6. Józsa Máté József, Kovács Tamás:
A Dunakiliti Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Szövetkezet ökonómiai, pénzügyi elemzése 1995-1999 évek között
VIII. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, 2002. Gyöngyös.
7. Józsa Máté József, Kovács Tamás:
A sertéstartás helyzetének ökonómiai vizsgálata Magyarországon és Győr-Moson-Sopron megyében
XLIV. Georgikon Napok, 2002. Keszthely.
8. Józsa Máté József, Kovács Tamás, Tell Imre:
A sertéságazat versenyképességének vizsgálata Magyarország Európai Unió csatlakozása tükrében
XLV. Georgikon Napok, 2003. Keszthely.
9. Tell Imre, Kovács Tamás, Józsa Máté József:
A költségek, a termelői-, a felvásárlási-, a fogyasztói árak alakulása, hatásuk a versenyképességre a tej és tejtermékek piacán
XLV. Georgikon Napok, 2003. Keszthely.
10. Kovács Tamás, Józsa Máté József:
Az „AD” Kft. sertéstenyésztésének ökonómiai vizsgálata
IX. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, 2004. Gyöngyös.
11. Józsa Máté József, Kovács Tamás:
A sertéságazat versenyképességének vizsgálata Magyarország Európai Unió csatlakozásának tükrében
IX. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, 2004. Gyöngyös.

12. Kovács Tamás, Józsa Máté József:
Egy Győr-Moson-Sopron megyei vállalkozás sertéstenyésztésének
jövödelmezőségi vizsgálata
XXX. Óvári Tudományos Napok, 2004. Mosonmagyaróvár.
13. Józsa Máté József, Kovács Tamás:
A sertéságazat versenyképességének vizsgálata Magyarország Európai
Unió csatlakozását követően
XXX. Óvári Tudományos Napok, 2004. Mosonmagyaróvár.
14. Kovács Tamás, Józsa Máté József:
Az „A”-Kft. sertéstenyésztésének ökonómiai vizsgálata
XXX. Óvári Tudományos Napok, 2004. Mosonmagyaróvár.
15. Józsa Máté József – Radnics Zsuzsanna – Iváncsics János:
A sertéságazat versenyképességének, a sertéstartás
jövödelmezőségi vizsgálata a Nyugat-Magyarországi Régióban
Gazdálkodás, XLIX. évf. 14. sz. 2005.
16. Józsa Máté József – Dr. habil. Salamon Lajos:
A sertéstartás gazdasági hatékonyságát meghatározó tényezők
vizsgálata számítógépes program segítségével
Gazdálkodás, 2006. megjelenés alatt

Idegen nyelven megjelent cikkek, tanulmányok

17. Dr. Kovács Tamás-Józsa Máté József-Mazán Máriaó
A magyar mezőgazdaság, azon belül a műtrágya piac részletes
elemzése Agrolinz GmbH (Ausztria) valamint BOKU WIEN részére
Magyar és német nyelven egyaránt, 2003.
18. Józsa Máté József – Radnics Zsuzsanna – Iváncsics János:
Examination of the competitiveness in the pig sector by the help of a
computer program
Gazdálkodás, XLIX. évf. 14. sz. 2005.
19. Radnics Zsuzsanna – Józsa Máté József – Kacz Károly
Risks and risk management in the plant production
Gazdálkodás, XLIX. évf. 14. sz. 2005.